BAZI FİLOZOFLAR VE KISACA GÖRÜŞLERİ

(İsimler, Felsefenin alt dalları konularının akış sırasına göre sıralanmıştır)

THALES: İlk filozof. *'' Felsefenin Babası''* olarak anılır. İlkçağ doğa filozofu. ''Arke sudur'' demiş.

PYTHAGORAS (Pisagor): İlkçağ doğa filozofu. *''Filozof''* kelimesini ilk kullanan kişi. ''Arke sayılardır'' demiş.

SOFİSTLER: İlk defa para karşılığı bilgi satan filozoflar. Relativistler (göreciler)
PROTAGORAS: Sofistlerden. ''Insan her şeyin ölçüsüdür; üşüyene hava soğuktur, üşümeyene sıcaktır.'' demiş.
GORGİAS: Sofistlerdendir. "Hiç bir şey var değildir. Olsa da bilemezdik. Bilsek de başkasına bildiremezdik." demiş. Yani varlık anlayışında nihilist.

SEPTİKLER (ŞÜPHECİLER): Doğru bilgiye ulaşamayız; hiçbir konuda yargı vermemeliyiz." diyorlar.
PYRRHON (Piron): Septiklerden.
TİMON: Septiklerden.

SOKRATES: İlk çağ Yunan Filozofu. Platon'un hocasıdır.
-***Bilgi Felsefesi***: Rasyonalist(akılcı). Bilgi doğuştandır diyor. Diyalog yöntemini kullanıyor.
-***Ahlak Fels*.:** Kimse bilerek kötülük yapmaz. Mutluluk, erdenli olmakla olur.

PLATON (EFLATUN): Aristoteles'in hocasıdır. *Akademia* adlı okulu var. Okulun kapısında "Geometri bilmeyen giremez." yazar.
-***Varlık Felsefesi:*** İdealist. Asıl varlıklar idealardır; fenomenler ideaların kopyasıdır.
-***Bilgi Felsefesi:*** Rasyonalist. Bilgi doğuştandır.
-***Siyaset Felsefesi***: Devlet insana benzeyen bir makroorganizmadır. "*Devlet*" adlı eserinde ideal devlet anlayışını anlatmış.
-***Sanat Felsefesi***: Yansıtma (Taklit Kuramı)nı savunur. Ona göre sanat taklitin taklitidir.

ARİSTOTELES: Platon'un öğrencisi. Lise adlı okulu var. Mantık biliminin kurucusudur.
-***Varlık felsefesinde*** idealist. (Madde-form ilişkisi)
-***Bilgi felsefesI***: Rasyonalist.
-***Sanat Felsefesi***: "Sanat taklittir" görüşü. "Güzellik; simetri, sınırlılık ve uyum ile olur." der.

FARABİ: Aristocu İslam filozofu.
- ***Varlık anlayışı***: İdealist. Allah, "*Vacib'ül Vücud"*dur.(Zorunlu, gerekli varlık). Diğer her şey mümkün varlıklardır.
-***Bilgi Felsefesi:*** Rasyonalist.
-***Siyaset Felsefesi:*** *"El-Medinetü'l Fazıla" (Erdemli Şehir)* adlı ütopyası var.

DESCARTES: 17. Yüzyıl filozofu. Analitik geometrinin kurucusu.
-***Bilgi Fels***. Rasyonalist. Metodik kuşkucu. Ulaştığı ilk kesin bilgi: "Düşünüyorum, o halde varım." Önermesi.
-***Varlık Fels.*** Düalist (İkici). Varlığın özü 2 tanedir: Düşünen cevher (Ruh), Yer kaplayan cevher (Madde)

HEGEL: 19. Yüzyıl Alman filozofu.
-***Varlık Fels***: İdealist. Diyalektik idealist. Varlığın özü "*Geist*" (Mutlak ruh). Madde (Doğa) Geist'ten ortaya çıkar.
-***Bilgi Fels***: Rasyonalist. Sadece düşünerek doğruya ulaşabiliriz diyor.

JOHN LOCKE: 18. YY. İngiliz filozof.
-***Bilgi Fels:*** Empirist (Deneyci). Doğuştan bilgi yoktur. Zihnimiz doğduğumuzda boş bir levha *(tabula rasa)* gibidir. Bilginin kaynağı deneydir.
-***Siyaset Fel***: Devlet yapma bir varlıktır.

D.HUME: Empirist (Deneyci) Bilginin kaynağı izlenimlerdir. Fikirler de izlenimlerden kaynaklanır. *Nedensellik ilkesi* gibi akıl ilkeleri de yaşantı ve alışkanlıkla oluşur.

KANT: 18.yy Alman filozof.
-***Bilgi Fels*:** Kritisizm (Eleştiricilik). Bilginin kaynağı deney+akıldır. Deney hammaddeyi verir; akıl, bu hammaddeyi kategorilerinde işleyerek bilgiye dönüştürür. Kategoriler herkeste aynıidır ve doğuştandır.
-***Ahlak Fels*:** Kant ahlakı = *Ödev Ahlakı*. Ödevimiz: "iyi niyet", "iyiyi isteme". Eylemin değerini belirleyen şey, eylemin sonucu değil niyettir. Niyetimiz: Ödevi yerine getirmek olmalı.
-***Estetik:*** Güzel, kavramsızca, sebepsizce hoşa gidendir. Ortak estetik yargılar vardır.

AGUSTE COMTE: 19. Yy. filozofu.
-***Bilgi Fels*:** Pozitivist (Olgucu). Metafizik sorular anlamsızdır çünkü cevabı bilinemez. Doğru bilgi, olguların bilgisidir ve bilimle elde edilir. Toplumlar teolojik, metafizik ve pozitif olmak üzere 3 evreden geçerler (3 Hal Kanunu).

BERGSON: 19.-20. Yy filozofu.
-***Bilgi Felsefesi***: İntuisyonist (Sezgici). Doğru bilginin kaynağı sezgidir.

GAZALİ: 12. Yy İslam filozofu. "İman akıldan, din de felsefeden üstündür." der.
-***Bilgi Fels*:** Doğru bilginin kaynağı *"kalp gözü"*dür diyerek sezgiciliği öncelemiş.

WİTTGENSTEİN: 20 yy Avusturyalı filozof.
-***Bilgi Fels***: Analitik Felsefe (Neo Pozitivizm, Mantıkçı Empirizm) görüşündendir. Bu görüşe göre metafizik anlamsızdır. Doğru bilgiye ulaşmak için, bilimin önermelerini mantıksal olarak analiz etmeli.

HUSSERL: 20.yy Alman filozof.
-***Bilgi Fels*.-Varlık Fels:**Fenomenoloji (Görüngübilim) akımının kurucusudur. Doğru bilgiye u laşmak için fenomenlerin özüne ait olmayan özellikler *paranteze alınmalı* (yok sayılmalı), fenomenlerin özü bilinçle kavranmalı.

WİLLİAM JAMES: 19.-2o. yy Amerikalı filozof.
-***Bilgi Fels*:** Pragmatizm (Faydacılık) akımındandır. Faydalı bilgi doğrudur.

J. DEWEY: 20.yy Amerikalı filozof.
-***Bilgi Fels:*** Pragmatist (Faydacı). Ayrıca Dewey'in bilgi anlayışına *Enstrümantalizm (Aletçilik)* denir. O'na göre bilgi, bilimsel yasalar problem çözmeye yarayan birer alettir.

LAO TSEU: M.Ö.6 yy Çinli filozof.
-***Varlık Fels***: Nihilist (Hiççi). Varlığın temeli hiçliktir.

HERAKLEİTOS: İlkçağ doğa filozofu. O'na göre varlık "oluş"tur. Her şey değişir. Değişmeyen tek şey değişimdir. Karşıtların savaşı (diyalektik) değişime yol açar. Değişim, evrene hakim olan akla (yasaya) göre gerçekleşir. Bu yasanın adı *"Logos"*tur.

WHİTEHEAD: 20.yy İngiliz filozof.
-***Varlık Fels***: Oluşçu. Doğa, dinamik ve canlı bir oluştur.

DEMOKRİTOS: İlkçağ doğa filozofu.
-***Varlık Fels***: Materyalist (Maddeci). Atomcu. Arke (ana madde), atomdur.

HOBBES: 17.yy. İngiliz filozof.
-***Varlık Fels:*** Materyalist. Ona göre ruh da dahil olmak üzere her şey cisimdir (cisimci anlayış).
-***Ahlak Fels:*** Egoist (Bencil). İnsan, insanın kurdudur. Evrensel ahlak yasası olamaz.
-***Siyaset Fels*:** Devlet, yapma bir varlıktır. *"Leviathan"* adlı kitabında devleti İncil'de geçen Leviathan adlı deve benzetmiş.

LA MATTRİE: 18.yy Fransız filozof.
-***Varlık Fels:*** Materyalist. *("Makine İnsan"* adlı eserinde insan dahil olmak üzere dünyanın bir makine gibi işlediğini söyler.)

MARX: 19.yy Alman Filozof.
-***Varlık Fels****:* Materyalist. (Diğer materyalistler mekanik materyalisttir Marx ise diyalektik materyalisttir.)

EPİKUROS: İlkçağ Yunan filozofu.
-***Ahlak Fels:*** Mutlulukçu, hazcı. Ona göre mutluluk, acıdan kurtulmaktır, acı karşısında özgür olmaktır. Acıdan kurtulmak için, ölüm korkusu gibi gereksiz korkulardan kurtulmak gerekir. Bu da felsefe ile olur.

ARİSTİPPOS: İlkçağ Yunan filozofu.
Ahlak Fels: Hedonist (Hazcı). Haz iyidir; acı kötüdür. Haz, kişiden kişiye değiştiği için evrensel ahlak yasası yoktur.

PROUDHON: 19.yy Fransız filozof. Anarşizmin temsilcisi.

STİRNER: 19.yy Alman filozof. Anarşizmin temsilcisi.

NİETZSCHE: 19.yy Alman filozof.
Ahlak Fels: İmmoralist (Ahlak karşıtı). İnsanları “sürü” ve “üst insan” olmak üzere 2’ye ayırır. Var olan ahlak kurallarının sürü ahlakı olduğunu söyler.

SARTRE: 20.yy Fransız filozof.
-***Varlık ve Ahlak Fels:*** Egzistansiyalist (Varoluşçu). Evrende kendi özünü yaratan tek varlık insandır. Sadece insanda, varoluş özden önce gelir. İnsan özgürdür. Evrensel ahlak yasası yoktur.

BENTHAM: 19.yy. İngiliz filozof.
-***Ahlak Fels*****:** Utilitarist (Faydacı). Herkesin faydasını sağlayan eylem iyidir.

J.S.MİLL: 19.yy.İngiliz filozof. -***Ahlak Fels*****:** Utilitarist (Faydacı).

SPİNOZA: 17.yy. Hollandalı filozof. Eseri: *Ethica*
-***Varlık ve Din Fels*****:** Panteist (Tümtanrıcılık) Tanrı ve doğanın özdeş olduğunu savunur.

AHMET YESEVİ: 11.yy Türk mutasavvıf. Eseri: *Divan-ı Hikmet.*

MEVLANA: 13.yy. mutasavvıfı. Eseri: Mesnevi

YUNUS EMRE: 13.yy. Türk mutasavvıf.

HACI BEKTAŞ-I VELİ: 13.YY. Türk mutasavvıfı. Eseri: *Makalat.*

A. BAUMGARTEN: 18.yy Alman filozof. “**Estetik”** kavramını ilk kullanan kişidir.

CROCE: 20.yy. İtalyan filozof.
-***Sanat Fels:*** Sanat “yaratmadır” görüşünü savunur. “Ortak estetik yargılar yoktur” der.

SCHİLLER: 19.yy. Alman oyun yazarı. ***Sanat Fels:*** “Sanat oyundur” görüşünü savunur.

WEBER: 19.-20.yy. Alman sosyolog, filozof. Egemenlik tarzlarını “ geleneksel, karizmatik ve rasyonel-yasal egemenlik” olarak 3’e ayırmış.

A.SMİTH: 18.yy İskoç filozof. -***Siyaset Fels:*** Liberalizmin savunucusu.

J.J.ROUSSEAU: 18.yy. Fransız filozof. Fransız Devrimi’ni etkilemiş.
-***Siyaset Fels:*** “Devlet “*Toplum Sözleşmesi*” ile kurulan yapma bir kurumdur” der.

SAİNT SİMON: 19.yy. Fransız filozof. Sosyalizmin fikir babası.

THOMAS MORE: 15.-16.yy. İngiliz filozof. ***-Siyaset Fels:*** *"Ütopya"* adlı eseri var. Eşitliğe dayalı ütopik bir düzen tasarlamış.

CAMPANELLA: 17.yy. İtalyan filozof.
-***Siyaset Fels:*** *" Güneş Ülkesi"* adlı eseri var. Eşitliğe dayalı ütopik bir düzen tasarlamış.

BACON: 17.yy. İngiliz filozof.
-***Bilgi Fels:*** Deneyci. "Bilgi, güç kaynağıdır."demiş. Tümevarım yönteminin önemini vurgulamış.
-***Siyaset Fels*:** "Nova Atlantis (Yeni Atlantis)" adlı ütopik eseri var. Bilimi temel alan bir ideal devlet tasarlamış.

HUXLEY: 20.yy. İngiliz yazar. ***-Siyaset Fels***: "*Cesur Yeni Dünya"* isimli ütopik eseri var. Bilim ve teknolojinin insanlığı yok edercesine ilerlediği ütopik bir dünya tasarlamış. Bu eser bir distopyadır (korku ütopyası).

ORWELL: 20.yy. İngiliz yazar. -***Siyaset Fels***: "*1984*" adlı ütopik bir eseri var. Totaliter (baskıcı) r ejimlerle yönetilen ütopik bir dünya tasarlamış. Bu eser bir distopyadır (korku ütopyası).

YUSUF HAS HACİP: 11.yy. Türk filozof. ***-Siyaset Fels***: "*Kutadgu Bilig*" adlı Siyasetname türündeki eserinde devlet adamların nitelikleri, birey-toplum-devlet ilişkisinin nasıl olması gerektiği konusunda yol göstericidir.

MONTEQUİEU: 18.YY.Fransız filozof. -***Siyaset Fels:*** *"Kanunların Ruhu"* adlı eseri var. Kuvvetler ayrılığı (yasama-yürütme ve yargının ayrı ellerde olması) ilkesine esas şeklini veren kişidir.

POPPER: 20.yy. Avusturya kökenli Britanyalı filozof.
-***Siyaset Fels:*** "*Açık Toplum Ve Düşmanları"* adlı eseri var.
-***Bilim Fels:*** Bilimselliğin ölçütü "doğrulama" değil "***yanlışlama"***dır. Bilimsel bir önerme, yanlışlanmadığı için ve yanlışlanana kadar geçerlidir.

CARNAP: 20.yy. Alman asıllı ABD'li filozof.
-***Bilgi Fels:*** Analitik Felsefe (Mantıkçı Empirizm,Neo Pozitivizm) temsilcisi. Doğru bilgiye, bilimsel önermelerin mantıksal olarak doğrulanmasıyla ulaşılır.
-***Bilim Fels:*** "Bilim üründür" diyen yaklaşımı savunur. O'na göre bilimselliğin ölçütü ***"doğrulama***"dır.

REİCHENBACH: 20.yy.Alman filozof.
-***Bilgi Fels:*** Analitik Felsefe (Neo Pozitivizm, Mantıkçı Empirizm) Doğru bilgiye ulaşmak için bilimsel önermeleri mantıksal din analizinden geçirip doğrulamak gerekir.
-***Bilim Fels:*** "Bilim Üründür" görüşünün temsilcisi. Bilimselliğin ölçütü "doğrulama"dır.

KUHN: 20.yy Amerikalı filozof. –
-***Bilim Fels:*** "Bilim, etkinliktir." görüşünü savunur. *"Bilimsel Devrimlerin Yapısı*" adlı eserinde bilimsel devrimlerin 4 aşamada oluştuğunu anlatır. O'nun anahtar kavramı: ***"Paradigma***"dır.

TOULMİN: 20.yy. Amerikalı filozof.
-***Bilim Fels***: "Bilim, etkinliktir" görüşünü savunur. "Bilimi tarihsel ve toplumsal koşullarıyla ele almak" lazım der. Bilime evrimci yaklaşır." Nasıl, doğada güçsüz türler yok olup gidiyor, güçlü türler yaşamaya devam ediyorsa, bilimde de yeni problemleri çözmeye yarayan güçlü kuramlar varlığını sürdürür, güçsüz kuramlar yok olup gider."